

dolenji, ker morajo »na znak« naglo teči. Gorenji dekličiči se pa držé za same roke, zato keč se samo obračajo in jim ni treba dirjati navzdol.

Potém ko se primejo tako za roke in za robce (med rokami), začno se, popevajoč naslednjo pesem, pomikati najprej v ravni vrsti za vojarinko, ki jo vodi, iz doline ali z ravnice na majhen hribec, stoječ na koncu te ravnice: a čim pridejo na vrhunec, zasučé se vojarinka, a za njo in okoli nje vsa vrsta ter se vrtí, in spuščá neprenehoma popevajoč, rekel bi »povitično« (spiralförmig) navzdol. Ko se »kolo« razvije na ravnici, počno zopet kákor prvič v ravni vrsti pomikati se navzgor, z vrhunca pa na zopet poprejšnji način sukati in spuščati se navzdol itd. itd., dokler ne »izpopevajo« vse naslednje pesmi ali »popevke«, ki se popeva po stari navadi v »kolu«. Uprav so to štiri pesmi (a najbrže jih je bilo iz prvine pet), ki jih pa popévajo neprenehoma — brez kakega presledka, — kot da je to ena (»ana«) sama pesem.

(Dalje prihodnjič.)

Književna poročila.

VI.

Исторія литературы русскоj, написавъ Омелянъ Огоновскій. Часть I. Львѡвъ 1887. (*E. Ogonovski, Zgodovina maloruske književnosti*),
mal. 8°, XVI. + 426.

Ne samó nam manjka prave književne zgodovine, iz katere bi se nekoliko več pozvedeti dalo negoli, kje in kdaj je pisatelj rojen, kedaj je umrl, koliko let je kapelanoval, koliko župnikoval, tedaj knjige, v kateri bi bilo ocenjeno pri vsakem pisatelji delovanje in vpliv in odvisnost od časovnega duha — nego ravno tako se je godilo tudi Malorusom. Šele pretečeno leto dobili so zgoraj omenjeno lepo delo, kot ponatisek iz zadnjega letnika leposlovnega lista „Zarja“, in sicer prvi del, obsezajoč književnost od najstarejše dobe do Kotljarevskega.

Da je ta književna zgodovina izvrstna in vestno sestavljena, da so vse dosedanje razprave in monografije točno porabljene in da pisatelj tukaj čitateljem ne pripoveduje samó starega, nego da je samostojno študiral vsestransko gradivo, to je pri prof. Ogonovskem, jednom najboljših poznavateljev maloruskega jezika in življenja, samó po sebi razumevno. Ta knjiga se sme ime-

novati prva prava občna književna zgodovina maloruska, kajti, če je tudi dozdaj bilo nekaj monografij o tem predmetu in če so tudi Malorusi imeli celó književno zgodovino, vendar se je navadno prav malo ali nič oziralo na gališke Maloruse, govorilo in razpravljalo se je večinoma o tako imenovanih „Ukrajincih“ in njih književnosti. — Če je tudi Ogonovskega knjiga namenjena širšim krogom, vendar je bode vesel tudi vsak strokovnjak, toliko gradiva in podatkov je v nji nakopičenega. Opozarjam n. pr. samó na to, kako lepo in natančno opisuje pisatelj delavnost O. Mogile, njen vpliv na daljši razvoj vse maloruske in po nekoliko tudi velikorúske književnosti (267—282) in kako nam riše dobro značaj vse četrte perijode (str. 235—265).

Vendar se mi dozdeva, da tudi ta književna zgodovina ni popolnoma jednotna, da se ni povsod dovolj poudarjala odvisnost pisateljev in po nekoliko vse dóbe od duha, kateri je vel v istem času v drugih literaturah, da se niso razni umotvori dovolj preiskavali in ocenili po idejah in umetnih idejilih, katere je najti v njih. Da je pisatelj književno zgodovino v zvezo spravil s povestnico, to se mora le odobravati in to je ravno pri maloruski književnosti važno, in brez poznanja maloruske zgodovine tudi ni lahko razumeti mnogo pojavov njene književnosti, posebno pa ne njenega odnošaja nasproti velikorúske.

Zanimiv je precèj obširen uvod, katerega bi v tej obliki morda ne pričakovali; ta uvod je popolnoma političen in hudo polemičen in napérjen proti óni pošasti, katera se navadno imenuje „moskovski panslavizem“. Nazori pisateljevi o tej stvári so nam znani že iz uvoda njegovih „Studien auf d. Geb. d. kleinr. Spr.“, iz njegove maloruske krestomatije. Pisatelj se upira nazoru, da bi bilo razmerje med velikorúske in maloruske jezikom isto, kakor óno med nemškim književnim jezikom in nemškimi narečji. Na str. VIII. čitamo pravi vzrok, zakaj se sme maloruska književnost samostavno obravnavati: „Literaturu malorusku abo rusko-ukrainьsku uvažae mo okremoju ódъ literatury rossijskoj, tomu ščo narodnôstъ rusko-ukrainьska estъ okremoju ódъ narodnosti velikoruskoj.“

Starejše dóbe malor. književnosti — in to je nam podal v prvi knjigi — ni pisatelj tako obširno in podrobno opisal, kakor hoče to storiti pri novejši dóbi; vzrok nam pripoveduje na str. 4.: „Ažъ nova doba našogo žitja literaturnogo vyznačue sja takimi prikmetami, jakî vyskazujutъ javno samostôjnôstъ literatury (malo) ruskoj suprotivъ slovesnosti velikoruskoj (rossijskoj)“ in na str. 1.: „Ruska že literatura pismenna javlja sja dušeu narodnoj žizni tóľko vъ periodě novějšômъ, koli pisatelě ruskî stali dějstno hósnyvatise movoju i světogljadom ljudi.“

E. Ogonovski je razdelil malorusko književnost v pet dób: Prva dóba od početka ruske pismenosti, t. j. od XI. stol. do napada Tatarskega (l. 1240.);

druga dôba do zjedinenja severozapadne Maloruske z litavsko-poljsko državo (l. 1386.); tretja dôba do ôsnovanja Mogilovega kolegija (1632); četrta doba do Ivana Kotljarevskega; peta doba do našega časa. S to razdelitvijo moremo se lahko strinjati, kajti nobeden ne dvoji, da je ravno tatarska invazija glavni vzrok različnega razvijanja vélikoruske in maloruske književnosti in vsega socialnega življenja, da je tukaj poöetek samostalnega razvitka, kolikor se o tem v ôni dôbi sploh govoriti dá. Isto tako je tudi združenje z litavsko-poljsko državo vplivalo silno na socialno življenje ne samó v XV. stol., nego še bolj v XVI. stol., in ta vpliv je bil mogoöen, öetudi ne prijeten in koristen, v XVII. stol.

Öe se tedaj tudi s to razdelitvijo strinjamo, odobravati ne moremo, da je pisatelj loöil v najstarejši dôbi malorusko književnost od vélikoruske in tako imputiral XI. in XII. stol. tendence naše sedanje dobe. Rad bi védel, kaka razlika je med tako imenovanimi novgorodskimi spomeniki in južnimi v literarnem oziru; je li ta razlika tolika, da se res mora književnost že v tej stari dôbi deliti? Mislim, da ne. Razlike so samó jezikovne in to še jako minimalne; jezik teh spomenikov ni bil niti vélikoruski niti maloruski, bil je cerkven, v katerem je najti samó nekaj vpliva nacionalnega jezika, zdaj menj zdaj več, kakor je ravno dotiöni spomenik pisan z večjo ali manjšo pazljivostjo. Res se dá po kritiöni jezikovni analizi doloöiti o nekaterih spomenikih, kateremu ruskemu nareöju pripadajo, t. j. katero nareöje je na njen cerkvenoslovanski jezik nekoliko vplivalo, v ostalem pa dotiöni najstarejši spomeniki še niso *xxτ' êžoxzv* produkti ruske književnosti, nego splošno slovanske cerkvene književnosti. Tako malenkostne jezikovne razlike gotovo ne opraviöujejo, da se že najstarejša dôba književnosti deli po istih principih, kakor sedanja. Zato mislim, da ne bode krivo n. pr. znano Ostromirovo evangelije prištevati ravno toliko vélikoruski kakor maloruski književnosti, ravno tako pripada tako imenovani Nestorjev letopis ne samó maloruski, nego jednako tudi vélikoruski književnosti, in öe bi hoteli že biti jako natanöni, tedaj bi morda rekli, da se prištevaj lavrentinski rokopis tega zbornika vélikoruski, a ipatius kodeks te kronike maloruski literaturi.

Pisatelj tudi ni naštel vseh zbornikov, v katerih je najti vpliv južnega ruskega nareöja; tako je pozabil omeniti Dobrilovo evang. iz l. 1164., Tipografsko evang. Nr. 7 iz XII. stol., Tipograf. evang. Nr. 6 iz XII.—XIII. stl., Irmolaj Grigoroviöa iz XII.—XIII. stol., kodeks Hankenstein., Ephrema Syr. iz l. 1288., Holmsko evang. iz XIII.—XIV. stl. etc. in tudi evang. Mstislavovo, evang. Jurjevskega samostana in evang. iz l. 1092. so spomeniki z maloruskim vplivom.

Pisatelj se je popolnoma izognil vprašanju, je li staro kijevisko nareöje res malorusko nareöje, ali pa pripada vélikoruskemu, kakor to trdi A. So-

bolevskij (Očerki iz istorij russ. jazyka str. 68, 116 in ŽMNPr. 1885., fevr. str. 349—356), s katerim se pa ne strinja Jagić (Četyre kritiko-paleograf. staty str. 98—102).

Književnost je v tej knjigi tako obravnavana, da pisatelj pri vsaki dobi poda najpoprej splošen zgodovinski pregled, kateremu nasleduje literarni pregled, kjer se označuje kratko in jedrnato značaj vse dōbe, za tem nam opisujejo cerkveno literaturo in sicer najpoprej životopise in potem šele spomenike in na konci vsake dōbe riše nam svetsko književnost v istem redu.

Na ta način je gotovo jako ustregel prof. Ogonovski svojim rojakom in jim podaril izborno književno zgodovino, za katero moramo zavidati Malorusom. Željno pričakujejo oni, kakor mi nadaljevanje tega lepega dela, katerega važnejšo in gotovo še obširnejšo polovico naj bi pisatelj skoraj dogotovil in skupno objavil.

V. Oblak.

Popravki: 243¹⁵ zborn, m. zborn. — 243⁸⁹ sledečim m, sledečem. — 245⁵ če pomislimo m. ce si p.

Prilogi k Preširnovemu životopisu.

Priobčuje Fr. Levec.

II. *)

Preširnova doktorska diploma.

Našla se je dragocena národna svetinja — doktorska diploma našega Preširna. To doktorsko diplomo je hranil umrli radovljiški c. kr. notar Janez Prešern, sorodnik našemu pesniku. Ko je leta 1886. umrl, rekla je njegova vdova g. Schorlu, upokojenemu c. kr. okrajnemu tajniku, naj si kaj iz njegove zapuščine vzame za spomin. G. Schorl si je izbral Preširnovo doktorsko diplomo, katere pristen prepis tu podajemo čestitim bralcem. Iz te diplome je razvidno, da je bil „ornatissimus doctissimusque vir Franciscus Presihérn, Illyrus Rodainensis“ na dunajskem vseučilišči promoviran dné 27. marcija 1828. leta doktorjem prava.

To diplomo hrani sedaj še g. Schorl v Radovljici, po svoji smrti pa jo hoče voliti deželnemu muzeju Rudolfinu v Ljubljani in tako smemo upati, da se ta dragoceni spomin na našega pesnika-velikana ohrani za vse poznejše čase.

Aleksander Hudovernik.

*) Prvi kos tega članka, obsezajoč dva lista, katera je Preširen l. 1833. in l. 1836. pisal Čelakovskemu, natisnen je v »Ljubljanskem Zvonu« l. 1881. na 49. in na 110. strani.

Ured.